

ФИЛОЛОГ. ЧАСОПИС ЗА ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ И КУЛТУРУ

Бања Лука, јун 2021, XII, бр. 23.

Двадесет трећи број часописа *Филолог* за 2021. годину, који издаје Филолошки факултет Универзитета у Бањој Луци, посвећен је седамдесетогодишњици изучавања руског језика у овом граду. Како у уводном чланку уредник *Филолога* и декан Филолошког факултета Универзитета у Бањој Луци проф. др Биљана Бабић пише, школске 1950–51. године, на тек основаној Вишој педагошкој школи, руски језик уведен је као обавезан предмет. Две деценије касније основана је на Педагошкој академији прва студијска група за руски језик, а од 1993. године настава руског језика се одржава и на Филозофском факултету унутар Универзитета у Бањој Луци. Студијски програм руског и српског језика и књижевности у окриљу Филолошког факултета Универзитета у Бањој Луци покренут је 2012. године, и у овом виду постоји и дан-данас.

Јубилеј је послужио као добра прилика да се скрене пажња на присуство и традицију изучавања руског језика у граду на Врбасу. Поред уводног чланка, у темату (који је само део ове свеске часописа *Филолог*) објављено је још тринаест студија посвећених руском језику, књижевности и култури. Зборник има међународни карактер, јер су заступљени аутори из Москве, Торина, Катаније, Београда, Новог Сада, Ниша, Косовске Митровице и, наравно, Источног Сарајева и Бање Луке.

Темат отвара чланак Радмила Маројевића „Поема *Дванадцать/Дванаест* Александра Блока по други пут међу Србима (лингвистика: поетика, многозначност: једнозначност)”. Излажући истовремено и историјат свог бављења Блоковом поемом и упућујући на своје радове објављене о датој теми током богате научне каријере, аутор разматра нека од поетичких и транслатолошких решења из аспекта лингвистике, а онда аргументује своју нову јатовску редакцију превода, коју и објављује у целости уз чланак. Р. Маројевић је у својој књизи *Ћирилица на раскрићу векова: огледи о српској етничкој и културној самосвести* већ образлагао увођење графеме Ћ (јат) у српску писменост и објавио и критичко издање Његошевих дела са датим словом.

Ксенија Кончаревић и Јелена Васовић (Филолошки факултет, Београд) у раду „Асоцијативни речници као извор за истраживање транзиционих промена у руском и српском друштву краја 20. и почетка 21. века“ проучавају промене у друштву на одабраним лексемама из семантичког поља „политика, економија, друштвени односи” у руском и српском језику. Резултати анализе показали су да је однос према транзиционом друштву и његовим вредностима наглашеније негативан и израженије емотиван код Срба него код Руса. Оба народа одликује носталгичан однос према прошлости.

Биљана Марић и Драгана Керкез (Филолошки факултет, Београд) у раду „Каузалне конструкције с+генитив у руском у поређењу са српским у контексту језичке слике света” дају синтаксичку и семантичку анализу дате каузалне конструкције. Поредећи је са сличном и чешћом *от* + генитив конструкцијом, ауторке установљују да је испитивана конструкција лингвоспецифична у руском језику и придружују је другим средствима тзв. „мале синтаксе”, занимљивим из аспекта језичке слике света.

Јелена Бајовић, Василије Стоиљковић и Јелена Јовановић (Филозофски факултет, Косовска Митровица) објављују рад под називом „Фразеологија Његошевог *Шћепана Малог*: стални епитети као одраз језичке слике света (српско-руске паралеле)“ и суочавају се са бројним проблемима које је преводилац морао решити у преводу на руски Његошевог спева. Њихово истраживање начина превођења Његошевих сталних епитета показује да се у већини примера задржава изворни облик сталног епитета, који у руском представља слободан спој речи. Најчешћи епитет садржи обавезну компоненту придев *бијели*.

Јелена Гинић и Наташа Ајџановић (Филолошки факултет, Београд; Филозофски факултет, Нови Сад) у чланку „Методологија организације лингводидактичког материјала у уџбенику руског језика *Ни пуха ни пера!*“ у својству аутора датог уџбеника, с једне стране, али и као аналитичари повратних информација добијених из искуства рада с новим уџбеником, дају приказ макроструктуре овог уџбеника руског језика за одрасле, представљају структуру уџбеничке лекције, а нуде и одређене препоруке и савете за кориснике.

Татјана Шалајева (Институт за славистику РАН) у свом чланку „К вопросу о семантике и дериватах прасл. *коргъ“ посвећује се етимолошкој анализи прасловенског корена *коргъ (у савременом руском *укрон* – срп. *мирођија*), који семантички повезује са сродним *корьно*, *коръть* (према семантичкој компоненти везаној за топао ваздух, пару), *коприти* (врити), *коприва* – коприва (жари, пече).

Вишња Вишњевац (Филозофски факултет, Пале) на материјалу староруског споменика *Повест о минулим временима* бави се конгруенцијом збирних именица *братня*, *дружина*, *роусь* и *родъ* и показује да је она могла бити семантичка или формалнограматичка.

Марија Опачић (Београд) у чланку „Принцип локализације и проучавање социјативних значења у руском и српском језику“ анализира спољашње и унутрашње координате на примеру конфронтативно-типолошког поређења, очитаваног у исказивању социјативних значења у два сродна језика.

Исидору Комадину (Филозофски факултет, Косовска Митровица) у раду „Социокултурни аспект уџбеника страног језика“ интересује да ли садржај уџбеника има одговарајуће сегменте потребне за стицање социокултурне компетенције, који су то социокултурни садржаји и на који се начин у уџбенику представљају, као и како се провера усвојености датог садржаја може извршити.

Ненад Благојевић (Филозофски факултет, Ниш) у чланку „Тематско-идејна обележја повести *Пустияк* и *шестопрсти* Виктора Пељевина“ скреће пажњу на значај повести у пишевом стваралаштву са идејног становишта, али и конкретно на значај ове повести за суштину ауторовог погледа на свет уопште (писца интересују теме слободе, перцепције простора, времена, ограничености људског ума).

Дмитриј Новохатски (Катанијски универзитет, Италија) у раду „Конструирање «светлого прошлого» в «попаданческих» романах о Великой отечественной войне“ истражује тему хронопутовања у савременој руској књижевности, тј. доспевања у време Великог отаџбинског рата (Другог светског рата). Аутор се бави и питањем односа овакве литературе према криптоисторији и теорији завере, питањем поновног вредновања историјских догађаја и података.

„Красота, которая не спасет мир: западный классический образ женственности и молчание Достоевского“ – наслов је чланка Џулије Базелике (Торински универзитет, Италија) у ком ауторка испитује статус идеалне женске лепоте и њено место у књижевном опусу Достоевског.

Јелена Јањић (Народна и универзитетска библиотека Републике Српске) у чланку „Симеон Милутиновић Сарајлија и Александар Фјодорович Гильфердинг

(прилог питању о руско-српским културним прожимањима)” критички разматра културне везе српског песника Симе Милутиновића Сарајлије са Русијом и руском културом и доноси одломак из његовог мало познатог путописа о Русији; такође, у раду се говори и о везама А. Гилфердинга, првог руског конзула у Босни, аутора *Путовања по Херцеговини, Босни и Старој Србији*, са српском културом.

Актуелност и атрактивност тема и садржаја заступљених у овом темату говоре о живом интересовању за руски језик, књижевност и културу у датој средини. Надамо се да ће живо интересовање постојати и у будућности, као и да ће бити подстицано, развијано од стране млађих поколења.

Биљана Марић
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику
biljanav@mail.ru